

İÇ HASTALIKLARINDA TEMEL KAVRAMLAR

YDÜ Tıp Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Aslı AYKAÇ

İÇ HASTALIKLARI

- ❑ İç Hastalıkları tıbbın tüm klinik branşlarına temel teşkil eden bir disiplindir.
- ❑ Genellikle iç hastalıkları klinikleri çocukluk çağını aşmış bireylerin iç organ sistemleri ile ilgili incelemeleri yapar.

İç Hastalıkları Bölümü Alt Birimleri

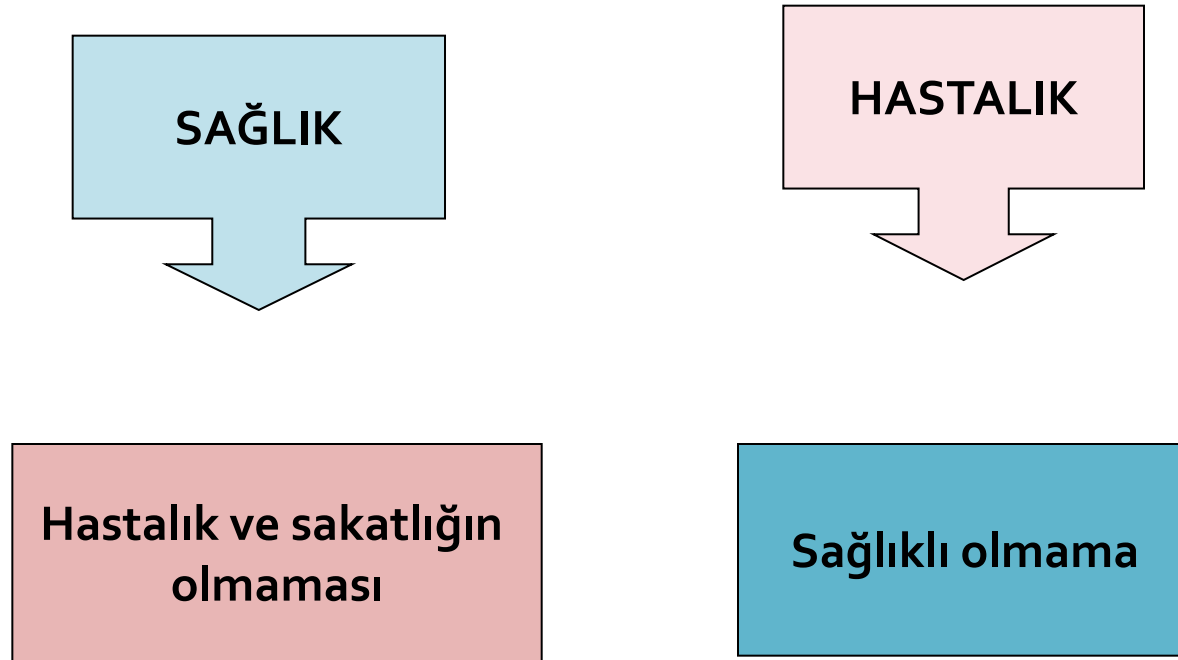
- Dahiliye
- Romatoloji
- Gastroenteroloji
- Kardiyoloji
- Hematoloji
- Nefroloji
- Göğüs Hastalıkları
- Endokrinoloji
- Enfeksiyon
- Dahili Yoğun Bakım
- Nöroloji

SAĞLIK ve HASTALIK

Biyolojik, çevresel, sosyal, kültürel ve psikolojik boyutları olan bir süreçtir.

Sağlık / Hastalık Nedir?

SAĞLIK

- Sağlık, yalnızca hastalık ya da sakatlığın olmayışı değil, bedensel, ruhsal ve sosyal yönlerden tam bir iyilik durumudur.

(DSÖ)

Fiziksel sağlık

- Fiziksel muayene ve tanı işlemleri ile saptanabilen hastalık ya da bozukluğun olmamasıdır.

Spiritüel sağlık

- Bir kişinin yaşamının anlamını, ölümü kabülünü ve daha yüksek bir güçle bireysel bir ilişkiyi vurgular.

Duygusal-ruhsal sağlık

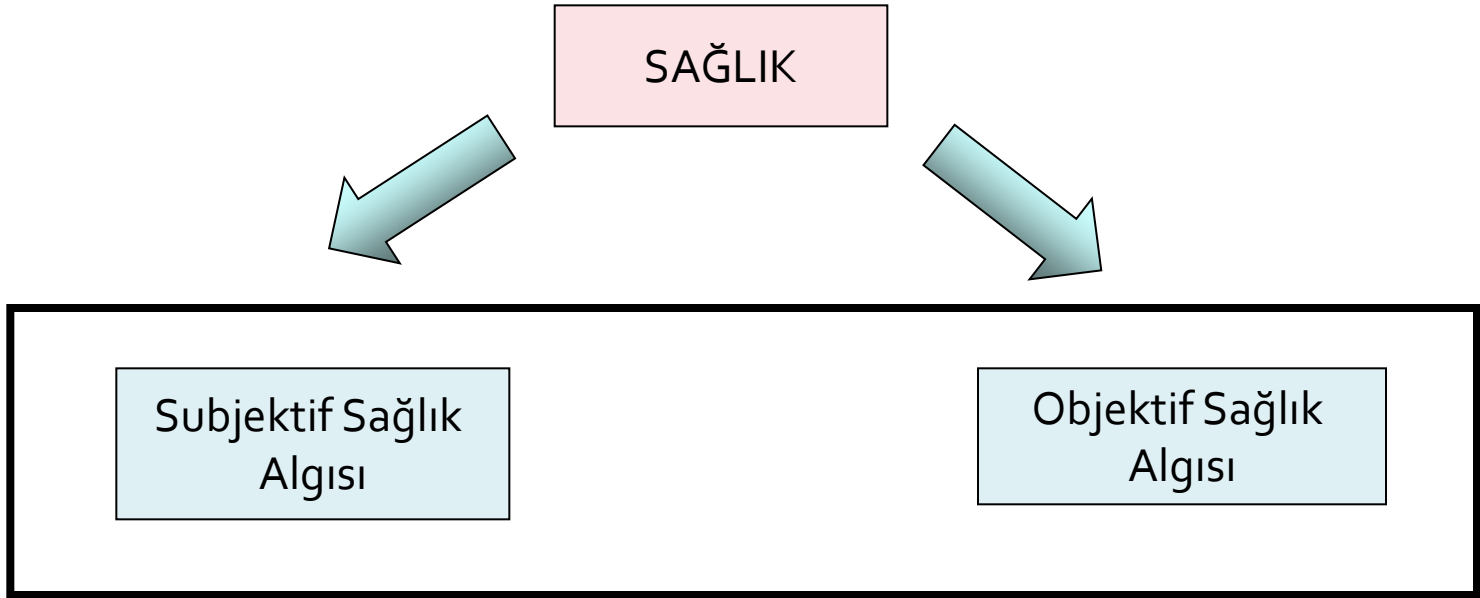
- Bireyin kendisi ve çevresiyle sürekli bir denge ve uyum içinde olmasıdır.

Ruhsal sağlığı yerinde olan birey;

- Günlük kaygı ve zntleriyle uygun baş edebilir.
- İçinde yaşadığı yakın ve uzak çevrede ilişkiler kurup sürdürebilir,
- İş ilişkileri dışında da arkadaşlıklar kurabilir,
- Eř seçiminde kendi başına sorumluluk alabilir,
- Kendine güveni ve özsaygısı vardır.....

Sosyal sağlık

- Bireyin diğer insanlarla olan iletişimi, sevilme, ait olma, iş durumu, aile işi ve ęalıřma arkadaşları ile ilişkileri, dernekler, tiyatro, sinema gibi yaşamını ve gelişimini etkileyen sosyal uğraşlarının olması sosyal sağlığı belirleyen en önemli faktörlerdir..

- ***Subjektif Sağlık Algısı:*** Bireyin kendisinin, fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden kendi sağlık durumunu algılaması halidir.
- ***Objektif Sağlık Algısı:*** Doktor muayenesi ve tanı testleri sonuçlarına göre belirlenen bir hastalığın olmaması durumudur.

Sağlığı Etkileyen Faktörler

Bireysel Faktörler

- Bireyin yapısı,
- Kalıtımla gelen özellikleri,
- Beslenme şekli,
- Eğitimi,
- Kültürel durumu
- Alışkanlıkları vb.

Çevresel Faktörler

- Fiziksel faktörler
- Ruhsal/Psikolojik faktörler
- Sosyal faktörler
- Kimyasal faktörler
- Biyolojik faktörler

Sağlığın 3 boyutu:

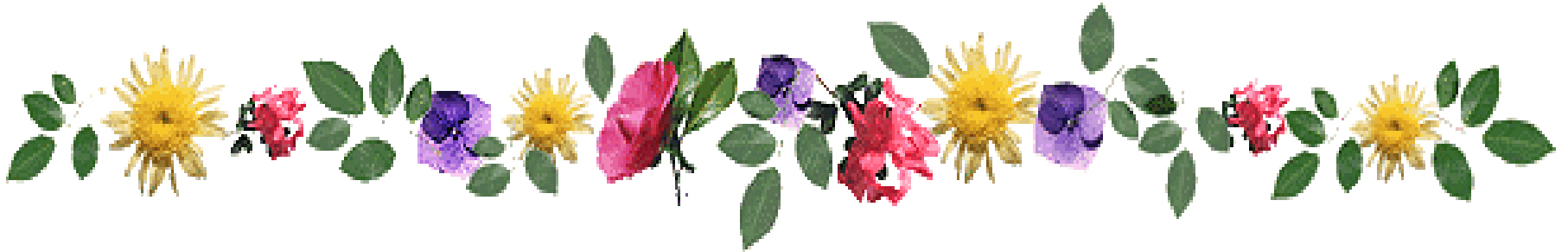
- **Negatif sağlık:**
 - Tedavi ve rehabilitasyon gerektiren sağlık durumudur.
- **Nötral sağlık:**
 - Herhangi bir hastalık durumu olmaksızın dengeli bir sağlıktır.
- **Pozitif sağlık:**
 - Sağlığın geliştirilmesi, iyilik düzeyinin artırılması ile ilişkilidir.
- **Sağlığı geliştirmek için önce negatif sağlık durumundan nötral sağlık durumuna , sonra nötral sağlık durumundan pozitif sağlık durumuna ulaşmak gerekir.**

SAĞLIK DÜZEYLERİ

- 1-Bedensel, ruhsal ve sosyal bakımdan tam bir iyilik halinde bulunuyorlarsa, buna “**Optimal Sağlık**” düzeyi denir.
- 2-Herhangi bir hastalığın inkübasyon halinde olması, bazı arazların belirmesi haline “**Suboptimal Sağlık**” durumu,
- 3-Klinik olarak belirli bir hastalık durumu geliştirmesi veya sakatlık hali üçüncü sağlık düzeyidir,
- 4-Çok ağır hastalık veya ölüme yakınlık da 4. düzeyidir.
 - Bunun ötesi ölümdür.
 - **Sağlık hizmetleri bireyi bu sağlık düzeylerinden hangisinde buluyorsa, bir sonrakinden korunmayı amaçlar.**

HASTALIK

- Ruh ve beden sağlığının bozulmasıdır.
- Yapısal ve fonksiyonel olarak normal olmayan değişikliklerin olduğu durumdur.

HASTALIK

- **Subjektif Veriler**

- **SEMPATOM:** Hastayı hekime veya sağlık kuruluşuna götüren belirtilerdir.
- Başağrısı, bulantı-kusma, göz kararması, halsizlik

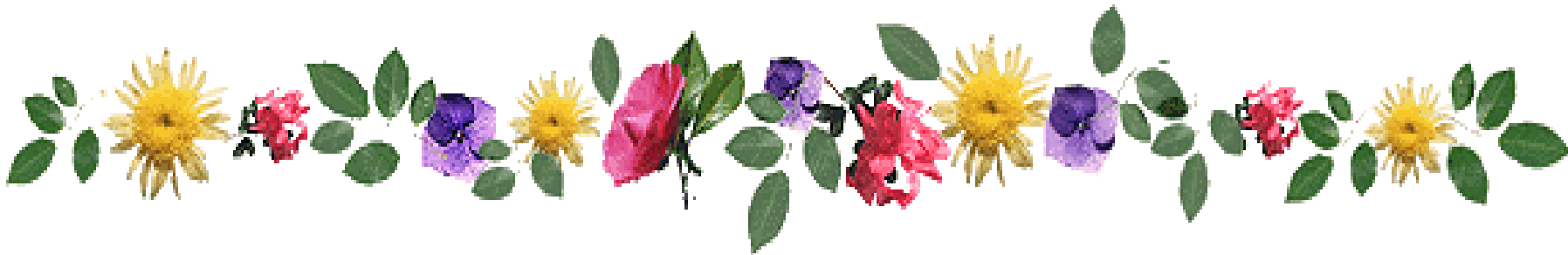
HASTALIK

- **Objektif Veriler**
 - **SIGN=BULGU:** Fiziksel muayene veya farklı laboratuvar ve radyolojik incelemeler sonucu ortaya çıkarılır.
 - Hipertansiyon, hepatomegali, glikozüri, aritmi, anemi vb.

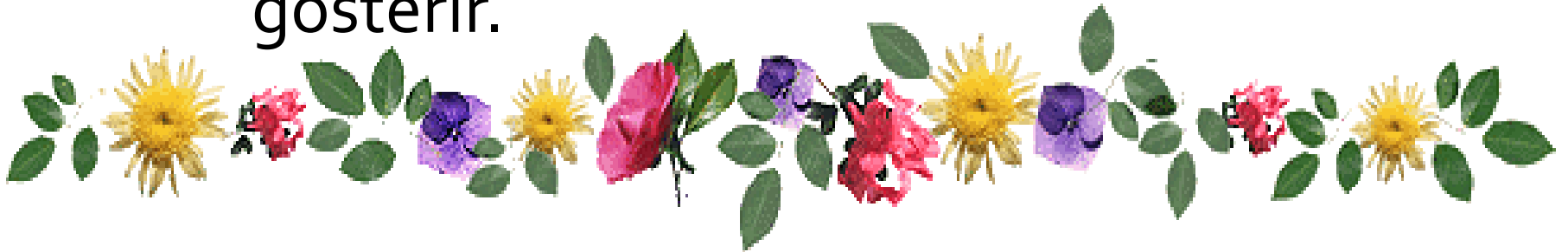
HASTALIK

- **SENDROM:** Belirti ve bulgular topluluğuna verilen isimdir.
 - Nefrotik Sendrom, Cushing Sendromu vb.

HASTALIK

- **TANI=TEŒHİS:** Semptom ve bulgulara fiziksel muayene dayanarak hastalığa teŒhis (tanı) konulur.
- **PROGNOZ:** Hastalığın nasıl bir seyir izleyeceği ve sonunun ne olacağını gösterir.

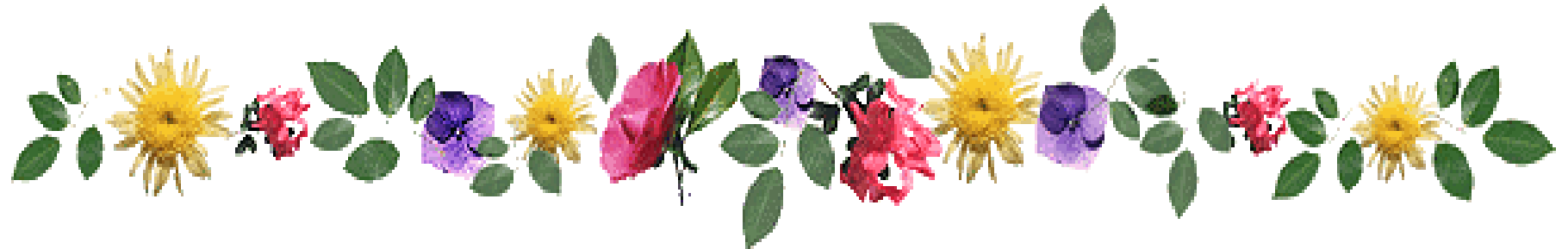
HASTALIK

- **ETYOLOJİ:** Hastalığı ortaya çıkaran etkenler; mikroorganizmalar, basiller vb.
- **PREDİSPOZAN:** Hastalığın ortaya çıkışını kolaylaştıran etkenler; sigara vb.

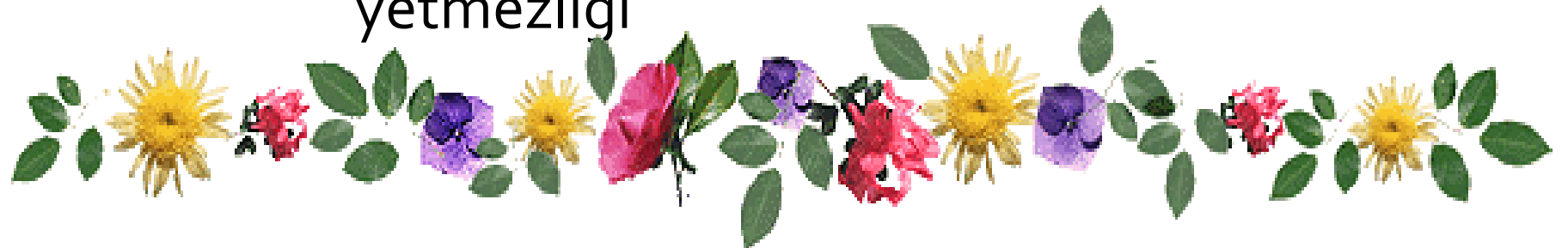
HASTALIK

- **MORBİDİTE:** Hastalığın görülme sıklığı
 - **Prevalans:** Risk altındaki nüfusta hastalığa sahip olguların sayısı.
 - **İnsidans:** Belirli bir nüfusta belirli bir zaman dilimi içerisinde belirli bir hastalık veya hastalıkların yeni olgularının sayısı
- **MORTALİTE:** Hastalıktan ölüm oranı

HASTALIK

- **ORTAYA ÇIKMA DURUMU VE SEYRİNE GÖRE SINIFLANDIRMA**
 - **AKUT:** Ani başlar. 2-4 hafta devam eder. İyileşme, ölüm veya kronikleşme olabilir. Akut miyokard infarktüsü, Akut böbrek yetmezliği

HASTALIK

- **ORTAYA ÇIKMA DURUMU VE SEYRİNE GÖRE SINIFLANDIRMA**
 - **SUBAKUT** : Süresi 3 aydan 6 aya kadar olan hastalıklardır. Subakut bakteriyal endokardit, Subakut glomerulonefrit

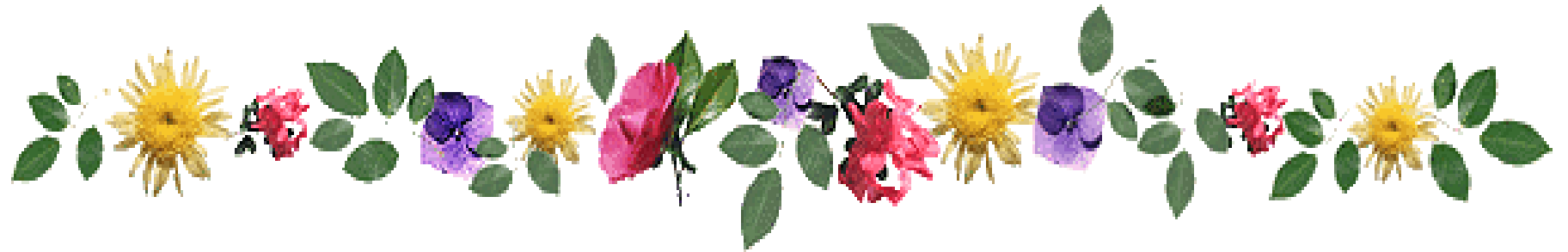
HASTALIK

- **ORTAYA ÇIKMA DURUMU VE SEYRİNE GÖRE SINIFLANDIRMA**
 - **KRONİK** : Hastanın yaşamı boyunca devam eden hastalıklardır. Zaman zaman alevlenme dönemleri olur. Kronik bronşit, kronik gastrit.

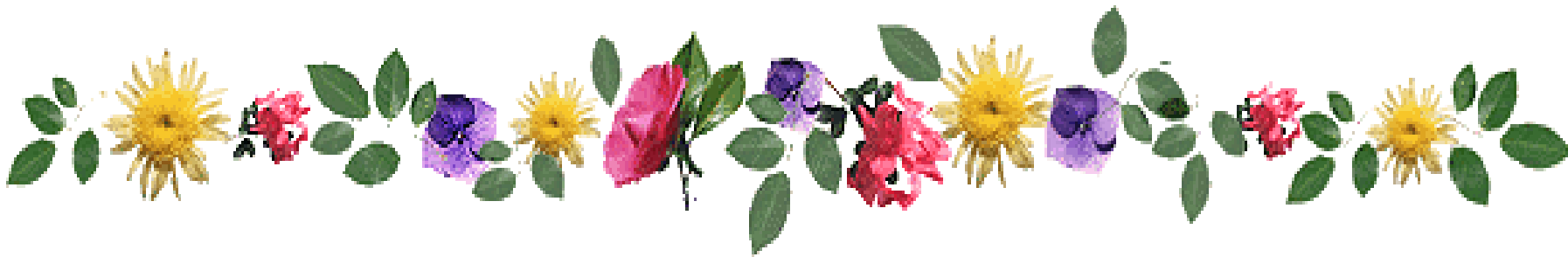
HASTALIK

- **NEDENLERİNE GÖRE SINIFLANDIRMA**
 - **İDYOPATİK:** Nedeni bilinmeyen hastalıklardır. İdyopatik Trombositopenik Purpura (İTP)

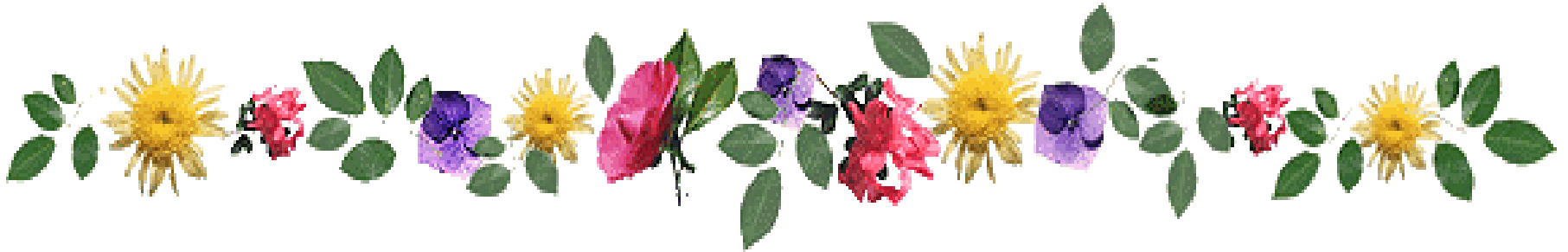
HASTALIK

- **NEDENLERİNE GÖRE SINIFLANDIRMA**
 - **KONJENİTAL (DOĞUMSAL) :** Bazı hastalıklar doğumla birlikte vardır. Konjenital kalp hastalıkları gibi..

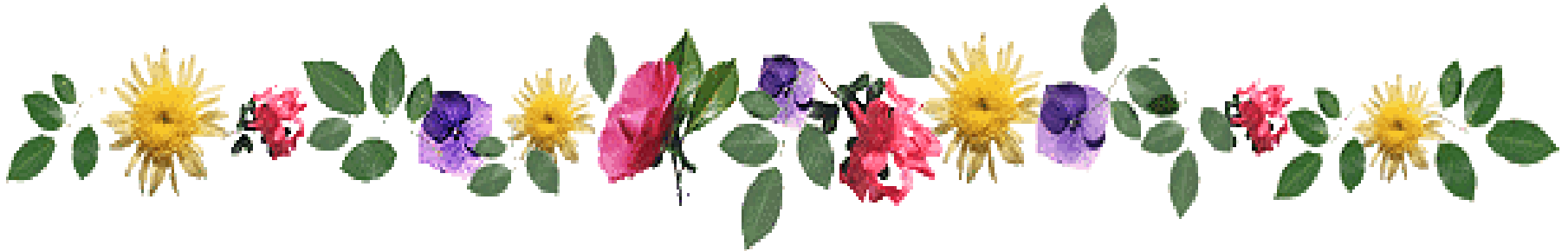
HASTALIK

- **NEDENLERİNE GÖRE SINIFLANDIRMA**
 - **EDİNSEL (AKİZ) :** Doğumdan sonra yaşam içinde mikroorganizmalarla, parazitlerle, metabolik nedenlerle, bağışıklık sistemindeki vb bozukluklarla ortaya çıkan hastalıklardır.

HASTALIK

- **NEDENLERİNE GÖRE SINIFLANDIRMA**
 - **İYATROJENİK** : Uygulanan tedaviye veya verilen bakıma bağılı ortaya çıkan hastalıklardır. İyatrojenik Cushing Sendromu, Nazokomiyal enfeksiyonlar.

Hastalık bireyin;

- Çevresi ile uyumunu
- Etkileşimini
- Üretkenliğini
- Verimliliğini
- Kendi içindeki denge durumunu **bozar.**

BİREYE SAĞLIKLI YAŞAMDA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Bütüncül Sağlık Görüşü;

- Tüm insanlara, kendi çevreleri içinde yaklaşım gösterilmesini öngörür ve bireyin diğerlerinden ayrı bir nitelik taşıdığını kabul eder.

Çağdaş Görüşe Göre;

- Birey bir bütündür; çeşitli organlar arasında, akıl ile beden, insan ile çevre arasında etkileşim ve ilişki vardır.
- Hastalığın kendisi ile birlikte bireyin hastalığa tepkisi de ele alınmalıdır.

Bernard, Canon, Selye, HeroldWolf, Steward Wolf

İÇ HASTALIKLARI KLİNİKLERİNDE YATAN HASTALARIN TEMEL GEREKSİNİMLERİ

- FİZİKSEL GEREKSİNİMLER
- DUYGUSAL GEREKSİNİMLER
- SOSYAL GEREKSİNİMLER
- ENTELEKTÜEL GEREKSİNİMLER

GEREKSİNİMLERİN YERİNE GETİRİLMESİNDE ETKİLİ FAKTÖRLER

- **BİREYSEL FAKTÖRLER:** Hastanın yaşı, kişilik yapısı, psikolojik durumu, dini inançları, aile ve toplum içindeki rolü, daha önceki sağlık durumu, sağlık ve hastalık kavramları hakkındaki düşünceleri vb.

GEREKSİNİMLERİN YERİNE GETİRİLMESİNDE ETKİLİ FAKTÖRLER

- **ÇEVRESEL FAKTÖRLER:** Sosyo kültürel çevre, maddi olanakları, hastalık hakkında kendisinin veya yakınlarının deneyimleri, tıbbi gelişmeler hakkındaki bilgileri vb.

SAĞLIĞIN GELİŞTİRİLMESİ

Dünya Sağlık Örgütü 2000 yılında herkes için sağlık hedef ve stratejilerinde , “sağlığın geliştirilmesi anlamında pozitif mesajlara yer vermiştir.

Sağlık hizmetleri

- Sağlığın korunması ve hastalıkların tedavisi için yapılan çalışmalardır.
 - Koruyucu sağlık hizmetleri
 - Tedavi hizmetleri
 - Rehabilitasyon hizmetleri

Koruyu Sağlık Hizmetleri

- ❑ **Birincil Koruma(Primer):** Kişiyi hastalıklardan korumak için alınan önlemler
- ❑ **İkincil Koruma (Sekonder):** Hastalık belirtisi tam ortaya çıkmadan, hafifken tanı konulması ve tedavi
- ❑ **Üçüncül Koruma (Tersiyer):** Hastalıkların sonuçlarının ve etkisinin hafifletilmesine yönelik çalışmalar
- Kişiyeye yönelik sağlık hizmetleri: Bağışıklama, erken tanı, ilaçla koruma, sağlıklı beslenme, sağlık düzeyinin arttırılması, eğitim düzeyinin yükseltilmesi, aile planlaması
- Çevreyeye yönelik sağlık hizmetleri: Çevre sağlığının geliştirilmesi (Sanitasyon vb), besin kontrolü

Tedavi hizmetleri

1. Birinci basamak tedavi

- Aile Hekimliği, Toplum Sağlığı Merkezleri, poliklinik ve muayenehaneler

2. İkinci Basamak tedavi

- Kamu hastaneleri, özel hastaneler

3. Üçüncü Basamak tedavi

- Üniversite ve özel dal hastaneleri

Rehabilitasyon

- Hastalık ve kazalar sonunda iş gücünü kaybetmiş kişilerin sakatlıklarının giderilmesi bedensel beceri ve yeteneklerinin kazandırılması işlemlerini içerir.

Rehabilitasyon Türleri

- 1.) Tıbbi Rehabilitasyon.
- 2.) Mesleki Rehabilitasyon.
- 3.) Sosyal Rehabilitasyon.
- 4.) Manevi Rehabilitasyon.
- 5.) Toplum Temelli Rehabilitasyon

Temel Sağlık Hizmetlerinin kapsamı

- Var olan sağlık sorunlarını çözmeye
- Uygun beslenme sağlama
- Temiz içme suyu sağlama
- Çocuk sağlığı hizmetlerini geliştirme
- Ana sağlığı ve aile planlaması hizmetlerini geliştirme
- Bağışıklama
- Bulaşıcı ve salgın hastalıklardan koruma geliştirme
- İlaçları sağlama
- Çevre şartlarını iyileştirme

Sağlık Eğitimi

- Dünya Sağlık Örgütü herkes için sağlık hedefine ulaşmada "Temel Sağlık Hizmetlerini" bir araç, "Sağlık Eğitimi" de en önemli öğelerden biri olarak ele almıştır.

Sağlık Eğitimi

- Bireylere sağlıklı yaşam için alınması gerekli önlemleri benimsetmeye ve uygulamaya inandırmak, kendilerine sunulan sağlık hizmetlerini doğru olarak kullanmaya alıştırmak, sağlık durumlarını ve çevrelerini iyileştirmek amacıyla birey olarak ya da topluca karar aldırmasıdır.

Sağlık eğitimin amaçları

- Bireylere ve topluma kendi çaba ve eylemleri ile **sağlıklı davranışları kazandırmayı** amaçlayan bir sağlık hizmetidir.
- Bireylerin gereksinimlerinin farkına varmasını ve istenebilir hale gelmesini sağlamaktır.

Sağlık eğitiminin amaç ve hedefleri

- Bireylere ve topluma sağlığı tehdit eden faktörlerin neler olduğu bilincini kazandırmak
- Bireyleri ve toplumu, kendi sağlık sorunlarını çözebilecek konuma getirmek için eğitmek ve bireyde sağlıklı davranışları alışkanlık haline getirmek
- Toplumdaki tüm sağlık hizmetlerinden ve kurumlarından bireylerin etkin bir biçimde yararlanmalarını sağlamak
- Bilgi kazandırmak

Sağlık eğitiminin amaç ve hedefleri

- Yaşam kalitesini yükseltmek
- Sağlığı geliştirmede bireysel sorumluluğu artırmak
- Toplum sağlığını korumak

Yetişkin Eğitimindeki İlkeler Gz nne Alınmalıdır.

- İlgilendirme
- Uygulanabilirlik
- Süreklilik
- Toplumda herkesi kapsamaması
- Kurumlar arası işbirliği
- Hizmetle birlikte sunulması

Yetişkin Eğitimindeki İlkeler

- Yetişkinler ihtiyaçlar duyduklarını öğrenir, ihtiyaç duymadıklarını öğrenmeye hazır değildir,
- Kişiliklerine saygı duyulmasını isterler, alingandırlar,
- Deneyimleri ile çelişen öğrenmelere direnç gösterirler,
- Hemen ya da kısa sürede uygulayabileceği bilgi ve becerileri öğrenmek ister,
- Grup etkileşiminden hoşlanır
- ğrenme sürecine etkin katılmak, deneyimlerini paylaşmak, görüşlerini açıklamak ister

Yetişkin Eğitimindeki İlkeler

- Eğitim içeriğinin belirlenmesinde yer almak ister,
- Problemlerini kendi başına çözebilecek birikimi sağlayacak yöntemleri öğrenmek ister,
- evresini tanıma, denetimi altına alma ve ondan zevk alma isteğine ağırlık verir,
- Ödöl aldığı veya öğrendiklerini kullandığı sürece öğrenme cesareti artar,
- Yetişkin öğrenci, öğrenmeye ayırdığı saatlere zamana değer verir ve bu zamanının yapıcı şekilde kullanılmasını bekler.

Sağlık Eğitim Alanları

- Birincil sağlık eğitimi
- İkincil sağlık eğitimi
- Üçüncül sağlık eğitimi ile gerçekleşir.

Birincil sağlık eğitimi

- Sağlığı koruma ve geliştirmeye y6nelik eğitim programlarını i7erir. Bireylerin sağlık d6zeylerinin korunması ve geliştirilmesi hedeflenir.

İkincil Sağlık Eğitimi

- Hastalık durumlarında sağlığı geliştirme ve önceki durumuna döndürmeye yönelik eğitim programlarını içerir.
- Örneğin: Sigara bırakma, kendi kendine meme muaynesi vb..

Üçüncül Sağlık Eğitimi

- Komplikasyonlarda korunma ve rehabilitasyonu içerir. Bireyin hastalık ya da sakatlık durumunda potansiyelinin en üst düzeye çıkarmayı hedefler.

Sağlık Eğitimi Yaklaşımı

- Tıbbi yaklaşım
- Davranış değişimi yaklaşımı
- Eğitimsel yaklaşım
- Birey merkezli yaklaşım
- Sosyal değişim yaklaşımı

Hasta Eğitimi

- Hasta eğitimi; bireylerin yaşam kalitesinin arttırılması, hastaneye geliş için ayrılan zamanın, hastane tedavileri için harcanan maliyetin ve hastane enfeksiyonlarının azalmasını sağlamaktır.

Hasta Eğitimi

- Eğitim yapılırken, farklı yaş gruplarında farklı eğitim yöntemleri kullanılmalıdır.
- Hasta eğitiminde; mevcut bilgiler ve gereksinimler saptanmalı, bireylerin tedaviye bakış açısı belirlenmeli ve gereksinimler doğrultusunda hasta ile birlikte eğitimler planlanmalıdır.

Hasta Eğitimi

- Hasta eğitimi; bireyin sağlığını ve hastalığını en üst d¼zeyde y¼netmesini sağlayan eğitimidir.
- Hastanın doktoru, hemşiresi ve diyetisyeni tarafından verilmelidir.
- Tedavi ve bakımını y¼r¼ten hemşire hasta ile direk ve s¼rekli iletişimde olduğu i¼in diğer sağlık elemanlarına g¼re hasta eğitiminde daha etkin rol oynar.

Hasta Eğitiminin zellikleri

- Hasta eğitim programı, hedeflenen hasta davranışlarını tam olarak belirlemeli ve engelleyen nedenleri tanımlamalıdır.
- Eğitimin etkinliğini artırmak için kombine yöntemler kullanılmalıdır.
- Hasta eğitiminde etkin iletişim becerileri gereklidir.
- Hasta eğitiminde davranış değişikliği yapmak için sadece bilgi yeterli değildir.

Hasta Eğitiminin zellikleri

- Hasta eğitimi hastanın bilmesi gerekene değil, yapması gerekene yönelik olarak düzenlenmelidir.
- Hasta eğitimcileri hastalarda geçici davranış değişikliklerinden çok kalıcı davranış değişikliği başarısına önem vermelidir.
- Hasta eğitim programları olağan tıbbi bakım kaynaklarıyla koordineli olmalıdır.

Hasta öğrenmesinin amaçları

1. Sağlığı geliştirici davranışlar kazandırmak
2. Hastalıkların önlenmesini sağlamak
3. Hastalıklarla baş etmek

Temel Öğretim İlkeleri

- 1.Öncelikleri Ortaya Koyma:
- 2. Zamanlama
- 3. Öğretme Konularını Organize Etme
- 4.Öğrenenin Dikkatini ve Katılımını Koruyup Sürdürme
- 5.Mevcut Bilgi Üzerine Öğretme
- 6.Öğretim Yöntemlerinin Seçimi